

УДК 343.195

С. В. Оверчук

*кандидат юридичних наук, адвокат,
завідувач кафедри загальнотеоретичних правових дисциплін
(Рівненський інститут Київського університету права НАН України)*

СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРИСЯЖНИХ В УМОВАХ НАБРАННЯ ЧИННОСТІ КРИМІНАЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

Прийняття Верховною Радою України нового Кримінального процесуального кодексу призвело до необхідності формування низки нових правових інститутів, зокрема, інституту присяжних. Запровадження цього інституту стало важливим етапом судової реформи, дозволивши реалізувати конституційну вимогу щодо функціонування двох форм участі народу у здійсненні правосуддя. Так, ч. 4 ст. 124 Основного Закону України закріпила принцип судочинства, згідно з яким народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через народних засідателів і присяжних. Відповідно ж до статті 127 правосуддя здійснюють професійні судді та, у визначених законом випадках, народні засідателі і присяжні.

Наукові дослідження інституту присяжних репрезентуються у працях як дореволюційних науковців (Л. Є. Володимирова, С. Гогеля, Г. Джаншиєва, І. П. Закревського, А. Кенігсона, В. М. Палаузова, С. В. Познишева, І. Я. Фойницького та інших), так і сучасних (С. В. Боботова, Р. В. Дорогіна, В. Кульчицької, В. Т. Маляренко, І. В. Порутенко, І. О.

Русанової, А. А. Тарасова, В. М. Тернавської, В. М. Тертишника, Г. І. Чангулі та інших).

Реалізація закладеного в інститут суду присяжних потенціалу вимагає чіткого налагодження його механізму, зокрема, вироблення чітких критеріїв відбору осіб до складу лави присяжних, виходячи з універсального принципу натуралістичної юриспруденції.

Метою цієї статті є науково-теоретичне дослідження інституту присяжних з позиції соціального натуралізму, а також аналіз статусу присяжних. Для досягнення мети дослідження були поставлені наступні *завдання*: проаналізувати відповідні законодавчі новели щодо суду присяжних; розкрити правову природу інституту присяжних та їх статусу; виробити універсальні критерії відбору осіб до списку присяжних.

В аспекті дослідження немає потреби включатись до багатовікової суперечки про позитивні і негативні сторони цього суду та доцільність його існування в принципі. Ю. І. Стецовський вказує, що недоліки можна виявити і в суді присяжних, однак кращий суд людству поки що невідомий. А втім, і демократія – найгірша форма правління, якщо не вважити всі інші [1, с. 245]. Законодавець поставив крапку в цьому питанні, встановивши потребу в ньому безпосередньо в Конституції України. Однак, залишається не менш спірна проблема, від вирішення якої залежить ефективність та успіх інституту суду присяжних, пов'язана із визначенням внутрішньої структури цього суду, процесуальної форми його діяльності, а також статусу присяжних.

Відповідно до Закону України від 13 квітня 2012 року "Про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України" включено новели до Закону "Про судоустрій та статус суддів", які визначили організаційні питання

▪ Становлення інституту присяжних в умовах набрання чинності Кримінальним процесуальним кодексом України / С. В. Оверчук // Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". – 2012. – № 2(6) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n2/12osvpku.pdf>.

залучення присяжних в кримінальному процесі. Згідно зі ст. 57 Закону України "Про судоустрій та статус суддів" народним засідателем, присяжним є громадянин України, який у випадках, визначених процесуальним законом, вирішує справи у складі суду спільно із суддею (суддями), забезпечуючи згідно з Конституцією України безпосередню участь народу у здійсненні правосуддя. Народні засідателі, присяжні під час розгляду і вирішення справ користуються повноваженнями судді.

Отже, законодавець пішов шляхом універсалізації статусу народних засідателів та присяжних, не взявши до уваги того, що вони є представниками різних правових інститутів і мають відмінні функціональні обов'язки.

В Україні запроваджено суд присяжних у складі лише однієї колегії, без розподілу на суддів факту та суддів права. Згідно з ч. 3 ст. 31 нового КПК України кримінальне провадження в суді першої інстанції щодо злочинів, за вчинення яких передбачено довічне позбавлення волі, здійснюється колегіально судом у складі трьох професійних суддів, а за клопотанням обвинуваченого – судом присяжних у складі двох професійних суддів та трьох присяжних.

Аналіз складу нового суду та статусу присяжних свідчить про те, що в Україні пропонується запровадити суд шефенів під назвою "суд присяжних". Проте, в суді присяжних народний елемент виконує дещо інші функціональні повноваження, ніж в суді шефенів, що визначається його розмежуванням з коронним елементом. Особливістю суду присяжних є його поділ на дві автономні колегії: колегію присяжних та колегію професійних суддів. Це дозволяє відокремити питання про винуватість від питання про покарання. Відомий процесуаліст Г. І. Чангулі підкреслює, що саме роздільна нарада присяжних засідателів без участі суддів

▪ Становлення інституту присяжних в умовах набрання чинності Кримінальним процесуальним кодексом України / С. В. Оверчук // Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". – 2012. – № 2(6) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n2/12osvpku.pdf>.

професіоналів є істотною особливістю такого суду і саме у самостійності прийняття присяжними засідателями рішень полягають перевага цієї форми суду і головний засіб позбавлення існуючого суду від недоліків [2, с. 711]. Така специфіка складу суду створює систему важелів і противаг проти свавілля, збільшує вірогідність прийняття справедливого рішення, обмежує можливість зловживань та тиску на суд.

Так, присяжні при винесенні вердикту керуються передусім власною совістю, здоровим глуздом та нормами моралі суспільства. В свою чергу професійні судді своє рішення формують на основі закону. "Спочатку вердикт совісті, потім вирок за законом", – от формула суду присяжних. Тобто особливість архітектури суду присяжних дозволяє застосувати одночасно і природне право (колегія присяжних), і позитивне право (професійні судді). Це унікальне поєднання відкриває можливість суду присяжних максимально ефективно реалізувати універсальні закони соціального натуралізму, оскільки дозволяє не протиставляти один одному два права: "позитивне право" і "природне право", а зіставляти їх між собою як два невіддільних аспекти одного і того ж соціального феномену – права. Саме такий механізм співіснування "природного" і "позитивного" складає основу "натуралістичної юриспруденції" [див. : 3, с. 66].

Таке поєднання є неможливим в інших складах суду. Зокрема, суд шефенів, незважаючи на поєднання у своєму складі народного і коронного елементів, усе ж не спроможний повною мірою врахувати та об'єднати норми моралі і закону. Єдина колегія, члени якої приймають рішення спільно, завжди надає перевагу лише одному з елементів, і це, зазвичай, закон в особі професійного судді.

Створення в Україні одноколегіального суду присяжних у форматі суду шефенів порушило взаємодію двох складових суду, чим

▪ Становлення інституту присяжних в умовах набрання чинності Кримінальним процесуальним кодексом України / С. В. Оверчук // Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". – 2012. – № 2(6) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n2/12osvpku.pdf>.

унеможливлено виконання присяжними своєї природної функції при здійсненні правосуддя. Крім того, незалежність присяжних нівельована статтею 391 нового КПК, яка визначила порядок наради і голосування в суді присяжних, встановивши, фактично, підконтрольність присяжних головуючому судді.

Отже, запроваджена в Україні процесуальна форма участі присяжних у здійсненні кримінального судочинства спільно з професійними суддями в складі однієї колегії, суперечить правовій сутності цього інституту, оскільки вона призвела до його ототожнення з інститутом народних засідателів (шефенів). Виходячи з цього, можна стверджувати, що конституційна вимога щодо створення в Україні суду присяжних залишається невиконаною.

Ефективність функціонування інституту присяжних безпосередньо залежить від якісного складу осіб, які його реалізують. Корпус присяжних є своєрідним соціальним "зрізом" суспільства, у якому віддзеркалюються всі його вади і переваги і який перебуває у безпосередній залежності від стану правової культури громадян держави. Це не виключає вірогідності потрапляння до лави присяжних людей з низькими моральними якостями. Необхідність відбору найкращих представників суспільства, здатних прийняти справедливе рішення, вимагає встановлення низки обмежень щодо участі громадян в якості присяжних. Інший шлях – це підвищення загального культурного рівня всього населення країни, що дозволить скоригувати відсоток потрапляння до суду присяжних осіб, життя яких співвідноситься з законами природи.

З позиції теорії соціального натуралізму необхідно визначити коло осіб, які здатні прив'язати закон до природного права, застосовуючи свій життєвий досвід, правову культуру, совість, знання норм реального

▪ Становлення інституту присяжних в умовах набрання чинності Кримінальним процесуальним кодексом України / С. В. Оверчук // Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". – 2012. – № 2(6) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n2/12osvpku.pdf>.

суспільного життя. "Клас людей, у яких воля і свідомість узгоджені із законами соціальної природи, – відзначає академік О.М. Костенко, – можна назвати "соціономами", а клас людей, воля і свідомість яких не узгоджені із цими законами, – "соціопатами" [3, с.31]. Беручи до уваги дану позицію, доцільно формувати лави присяжних з "соціономів", шляхом законодавчого обмеження доступу до здійснення правосуддя "соціопатів". Проте, віднесення особи до класу "соціопатів" в більшості випадків є можливим лише за умови прямого прояву комплексу сваволі та ілюзій у вигляді правопорушень та злочинів. "Скриті" прояви цього комплексу не підлягають регулюванню законодавством.

Отже, шляхом встановлення законодавчих обмежень необхідно забезпечити домінування в складі колегії присяжних осіб, чия свідомість не вражена комплексом сваволі та ілюзій. Визначальним фактором є міра узгодженості волі і свідомості кандидатів у присяжні із законами соціальної природи.

Законодавча практика відбору осіб для здійснення правосуддя знає низку цензів виявлення "гідних": віковий, освітній, територіальний, фізіологічний, становий, фінансовий тощо. Всі ці критерії скеровані на те, щоб відсіяти осіб, не здатних об'єктивно оцінити докази у справі та прийняти справедливе рішення. Згідно з чинним законом, народним засідателем, присяжним може бути громадянин України, який досягнув тридцятирічного віку і постійно проживає на території, на яку поширюється юрисдикція відповідного суду. Відзначимо, що попередній Закон "Про судоустрій України" розмежував вимоги до народних засідателів та присяжних, виходячи з різниці у правовому статусі представників обох форм участі народу у здійсненні правосуддя, не зводячи їх до єдиного знаменника.

▪ Становлення інституту присяжних в умовах набрання чинності Кримінальним процесуальним кодексом України / С. В. Оверчук // Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". – 2012. – № 2(6) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n2/12osvpku.pdf>.

Законодавець у статті 59 Закону України "Про судоустрій та статус суддів" також визначив коло громадян, які не підлягають включенню до списків народних засідателів та списків присяжних. Так, за професійною ознакою не можуть бути присяжними народні депутати України, члени Кабінету Міністрів України, судді, прокурори, працівники органів внутрішніх справ та інших правоохоронних органів, військовослужбовці, працівники апаратів судів, інші державні службовці, адвокати, нотаріуси. Заслуговує на увагу історичний досвід формування лави присяжних. Наприклад, згідно зі ст. 84 "Учреждения судебных установлений" 1864 року, заборонялось включати до загальних списків присяжних засідателів: членів судових місць, дільничних мирових суддів, обер-секретарів і секретарів судових місць, судових приставів, нотаріусів, осіб прокурорського нагляду при судових місцях, віце-губернаторів, чиновників, які займають посади скарбників та чиновників поліції. Доречно зауважити, що питання підбору і діяльності корпусу присяжних набагато краще продумані в законодавчих актах судової реформи 1864 року, ніж у сучасному законодавстві України. В Австрії, відповідно до закону про реєстр присяжних і шефенів 1946 року, виключаються із списків члени уряду, адвокати, священнослужителі, а також можуть вивільнятися особи, які мають більше 60 років, лікарі, аптекарі, дантисти, жінки з малолітніми дітьми і ті, хто працює за трудовими угодами п'ять днів на тиждень.

Враховуючи законотворчий досвід, на нашу думку, в Україні доцільно також уточнити та розширити цей перелік і встановити заборону до участі у якості присяжних священнослужителів, керівників органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, лікарів. У законі належить також встановити заборону щодо обрання присяжними юристів, які ще

▪ Становлення інституту присяжних в умовах набрання чинності Кримінальним процесуальним кодексом України / С. В. Оверчук // Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". – 2012. – № 2(6) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n2/12osvpku.pdf>.

навчаються або вже мають диплом, а також осіб, які безпосередньо працюють у сфері юриспруденції. Обмеження залучення юристів до колегії присяжних викликано тим, що вердикт присяжних має бути заснований на природному праві, без урахування норм позитивного права. Особа з юридичною освітою міркує категоріями закону, а це вже прерогатива професійного судді. Кожний з двох елементів суду, коронний і народний, мають виконувати свою, чітко окреслену функцію.

Суттєвим недоліком чинного законодавства є можливість вільного трактування його окремих норм, зокрема, щодо заборони включення до списків народних засідателів та списків присяжних працівників "інших правоохоронних органів" (п. 4 ч. 2 ст. 59 Закону України "Про судоустрій та статус суддів"). Як доречно зазначає д.ю.н. О. М. Музичук, у чинному законодавстві відсутній вичерпний перелік правоохоронних органів, оскільки різними нормативно-правовими актами або називається їх різна кількість, або їх перелік закінчується словами "та інших органів" [4, с. 59]. Простежується також і різне тлумачення поняття "правоохоронні органи" в юридичних працях різного періоду. За таких умов застосування абстрактних посилань на систему правоохоронних органів в нормах законів є неприпустимою законотворчою практикою.

У цьому контексті, доцільним було б також виключити з цієї ж статті формулювання "інші державні службовці", та додати конкретне посилання на відповідну норму Закону України "Про державну службу", як це зроблено, наприклад, в ч. 9 ст. 31 нового КПК України. Це дозволить конкретизувати коло осіб, обмежених у конституційному праві взяти участь у здійсненні правосуддя в якості народного засідателя або присяжного, а також уникнути практики суб'єктивного тлумачення положень відповідного закону.

▪ Становлення інституту присяжних в умовах набрання чинності Кримінальним процесуальним кодексом України / С. В. Оверчук // Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". – 2012. – № 2(6) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n2/12osvpku.pdf>.

Теоретично та практично виправданою є встановлена в чинному законі заборона щодо включення до списків присяжних громадян, які визнані судом обмежено дієздатними або недієздатними, мають хронічні психічні чи інші захворювання, що перешкоджають виконанню обов'язків народного засідателя, присяжного, а також, які мають не зняту чи не погашену судимість. Так, наприклад, злочинець – це особа, у якої воля перебуває у стані сваволі, а свідомість – у стані ілюзій, утворюючи так званий комплекс сваволі й ілюзій, що проявився у виді вчинення злочину [3, с. 79]. Отож, особа, судима за злочин, внаслідок викривленого світогляду зазвичай уже не в змозі відрізнити природне від неприродного і, відповідно, не може бути обраною до складу присяжних. Так само і психічно хвора особа внаслідок змін у свідомості не здатна бути провідником природного права, а відповідно і присяжним.

Інша категорія випадків, за яких держава використовує обмеження щодо включення громадян у список народних засідателів і присяжних, визначається граничним віком особи. Згідно із законом, народним засідателем та присяжним може бути громадянин віком від тридцяти років до шістдесяти п'яти років. Зрозумілою є позиція законотворця обмежити максимальний вік цих осіб та встановити його в межах, визначених для судді. Проте нижня вікова планка є на п'ять років вищою ніж це передбачено для кандидатів на посаду судді, що вкотре ставить актуальне питання про підвищення вікового цензу для суддів в Україні.

Окремою вимогою до народних засідателів та присяжних є володіння державною мовою. Це питання актуалізується внаслідок набрання чинності Законом України "Про засади державної мовної політики" в статті 14 якого зазначається, що судочинство в Україні у цивільних, господарських, адміністративних і кримінальних справах здійснюється

▪ Становлення інституту присяжних в умовах набрання чинності Кримінальним процесуальним кодексом України / С. В. Оверчук // Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". – 2012. – № 2(6) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n2/12osvpku.pdf>.

державною мовою. У межах території, на якій поширена регіональна мова, що відповідає умовам частини третьої статті 8 цього Закону, за згодою сторін суди можуть здійснювати провадження цією регіональною мовою. Обов'язковість знання державної мови встановлена тільки для професійного судді. Питання, щодо виключення за цим критерієм осіб зі списків народних засідателів та списків присяжних, а також вирішення процесуальних проблем багатомовності судочинства залишається відкритим.

Підсумовуючи викладене вище, можна зробити висновок про те, що вимоги до народного засідателя та присяжного, закріплені в ст. 59 Закону України "Про судоустрій та статус суддів", потребують подальшого удосконалення шляхом їх конкретизації та приведення у відповідність до демократичних засад правосуддя.

У науковій літературі зустрічаються й інші підходи до вирішення проблеми формування лави присяжних. Так, В. М. Тернавська у своєму дисертаційному дослідженні пропонує пропорційне залучення до складу суду присяжних представників різних прошарків і соціальних груп, що сприятиме підвищенню інтелектуального потенціалу присяжних та зниженню ймовірності судової помилки. Для вирішення специфічних справ, де вимагається підвищений рівень освіти присяжних, необхідно створити лаву спеціальних присяжних засідателів, яка, однак, має діяти самостійно, без об'єднання з професійними суддями [5, с. 14]. З позиції теорії соціального натуралізму слід визнати такою, котра перешкоджає реалізації прав людини, соціальну "зрівнялівку" людей, тобто штучне стирання різниці між "елітою" та "масою", конкурентоспроможними та неконкурентоспроможними людьми, чоловіками та жінками, оскільки це є "псевдорівність", яка суперечить законам соціальної природи [6, с. 14].

▪ Становлення інституту присяжних в умовах набрання чинності Кримінальним процесуальним кодексом України / С. В. Оверчук // Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". – 2012. – № 2(6) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n2/12osvpku.pdf>.

Проте, на нашу думку, склад присяжних не повинен мати диференційований характер за будь-яким критерієм, оскільки це не відповідає суті інституту присяжних як форми безпосередньої участі усього народу у здійсненні правосуддя, а не окремої, привілейованої його частини. За таких обмежень буде втрачено сам "дух" народного правосуддя та поставить під сумнів його вердикт. Крім того, з ліквідацією військових судів в Україні, зникла і необхідність у спеціалізованих присяжних з числа військовослужбовців. Формування інших спеціалізованих колегій може суперечити демократичним засадам правосуддя і є більш властивим інституту шефенів, зокрема у сфері ювенальної юстиції. Отже, відбір присяжних має відбуватись за загальними для всіх громадян України вимогами, без поділу суспільства на соціальні чи інші групи.

В іншому дослідженні І. О. Русанова робить висновок про те, що, крім інституту вимог, які ставляться до присяжного, існує інститут виключення зі списків осіб, котрі відповідно до закону можуть бути присяжними, але в міру певних обставин не допускаються до здійснення правосуддя, а також інститут відсторонення осіб від відправлення правосуддя як присяжних по конкретній справі [7, с. 10]. Зазначена наукова позиція¹, яка визначила підстави і порядок увільнення від виконання обов'язків народного засідателя та присяжного, знайшла своє відображення в ст. 60 Закону України "Про судоустрій та статус суддів".

Отже, правила відбору громадян для участі в суді у ролі присяжних потребують ретельної розробки з метою виключення осіб, які не здатні виконувати цей почесний обов'язок громадянина, а також тих осіб, об'єктивність яких заздалегідь може викликати сумніви. З позиції соціального натуралізму вимоги до присяжних мають визначатися в

▪ Становлення інституту присяжних в умовах набрання чинності Кримінальним процесуальним кодексом України / С. В. Оверчук // Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". – 2012. – № 2(6) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n2/12osvpku.pdf>.

залежності від того, чи здатна особа по даній категорії справ застосувати природне право, виходячи з власного життєвого досвіду, правової культури та почуття справедливості.

Спірним питанням є не тільки якісний, а й кількісний склад лави присяжних. Відзначимо, що світовій законодавчій практиці відома різна кількість присяжних в складі колегії: 6, 12, 15, 23. На нашу думку, з метою підвищення об'єктивності і ефективності суду присяжних, необхідно зупинитися на розширеному складі журі, яке складається з 12 присяжних. Ця модель вже була випробувана на землях України після судової реформи 1864 року і довела свою життєздатність. Саме до неї повернулось і законодавство сучасної Росії (ст. 30 КПК РФ). Християнська ментальність, яка є панівною на теренах України, саме з кількістю дванадцяти обраних добросовісних осіб та одним посвяченим у знання, підсвідомо пов'язує основну ознаку правосуддя – справедливість.

Таким чином, на підставі проведеного дослідження можна стверджувати, що присяжні постають в якості "провідників" природного права. Саме рівень їх правової культури є запорукою прийняття об'єктивного, справедливого рішення. Підсвідоме почуття людиною справедливості, того що є добро, а що зло – це та закладена в саму суть природна основа, на якій будується суд присяжних і робить його ефективним органом правосуддя у будь-яку епоху. Отже, суд присяжних є найкращим механізмом, який природне право конвертує у позитивне. Проте, доктринальні помилки на законодавчому рівні спотворили інститут суду присяжних та унеможливили безпосередню участь народу у здійсненні правосуддя через присяжних.

Перспективи подальшого розвитку національного законодавства вбачаються у впровадженні класичної, двоколегіальної моделі суду

▪ Становлення інституту присяжних в умовах набрання чинності Кримінальним процесуальним кодексом України / С. В. Оверчук // Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". – 2012. – № 2(6) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n2/12osvpku.pdf>.

присяжних, заснованої на принципах соціального натуралізму, що дозволить повною мірою реалізувати закладений в інституті присяжних потенціал.

Список використаних джерел

1. Стецовский Ю. И. Судебная власть: Учебное пособие / Ю. И. Стецовский. – 2-е изд. – М. : Дело, 2000. – 400 с.
2. Чангулі Г. І. Суд присяжних – анахронізм чи необхідність? / Г. І. Чангулі // Антологія української юридичної думки. В 10 т / Редкол. Ю. С. Шемшученко (голова) і ін. Т.9 Юридична наука радянської доби. – К., Юридична книга, 2004. – 846 с.
3. Костенко О. М. Культура і закон – у протидії злу: Монографія / О. М. Костенко – К. : Атіка, 2008. – 352 с.
4. Музичук О. М. Проблеми визначення у законодавстві України системи правоохоронних органів / О. М. Музичук // Європейські перспективи. – 2011. – № 2 ч.2 – С. 56-60.
5. Тернавська В. М. Інститут суду присяжних в Україні (історико-правовий аспект): Автореф. дисер... к-та юрид наук: 12.00.01 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2007. – 19 с.
6. Костенко А. Н. Социальный натурализм как методологический принцип сравнительного правоведения и юридической глобалистики: Открытая лекция. / А. Н. Костенко. – Киев, Симферополь: Логос, 2008. – Серия научно-методических изданий "Академия сравнительного правоведения". – Выпуск 11. – 28 с.
7. Русанова І. О. Проблеми організації суду присяжних в Україні: Автореф. дис... к-та юрид. наук: 12.00.10 / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. – Х., 2003. – 21 с.

Оверчук С. В.

***Становлення інституту присяжних в умовах набрання чинності
Кримінальним процесуальним кодексом України***

У статті досліджується інститут присяжних з позиції соціального натуралізму, аналізується статус присяжних та критерії їх відбору відповідно до новел українського законодавства

Ключові слова: суд присяжних, соціальний натуралізм, інститут присяжних

Оверчук С. В.

***Становление института присяжных в условиях вступления в
силу Уголовного процессуального кодекса Украины***

В статье исследуется институт присяжных с позиции социального натурализма, анализируется статус присяжных и критерии их отбора согласно новеллам украинского законодательства

Ключевые слова: суд присяжных, социальный натурализм, институт присяжных

Overchuk S. V.

***Formation of the Jury institute under the conditions of coming into
validity of Criminal-Procedural Code of Ukraine***

In the article the Jury Institute is researched from the point of social naturalism, Jury Status is analyzed as well as the criteria of their selection according to the articles of Ukrainian legislation

Key words: jury, social naturalism, jury institute